

ФІНАНСОВІ МЕТОДИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних ринкових умовах підприємство повинне діяти гнучко, пристосовуватися до нових умов та відповідно змінювати порядок внутрішніх процесів, що відбуваються на такому підприємстві. Для підвищення ефективності діяльності підприємства важливою є проблема вибору та раціонального використання методів управління витратами, враховуючи особливості господарювання та вид діяльності підприємства. Вирішальним є визначення місця і ролі фінансового механізму в такій системі управління, адже саме за його допомогою можна здійснити вплив на величину витрат з метою подальшої оптимізації їх розміру.

Варто наголосити, що розгляд поняття та структури фінансового механізму не є новим у економічній літературі. У різний час його дослідженням займалися В. Д. Базилевич, І. Т. Балабанов, А. В. Василенко, О. Д. Василик, В. М. Гончаров, Л. А. Дробозіна, О. П. Кириленко, О. М. Ковалюк, М. І. Крупка, С. В. Львовчкін, С. Я. Огородник, В. М. Опарін, А. М. Поддєрьогін, В. К. Сенчагов, С. К. Реверчук, Л. В. Черненко тощо. Проте, не до кінця з'ясовано суть фінансового методу та його відмінність від суті таких понять, як «фінансовий важіль», «фінансова форма», «фінансовий інструмент», що часто вживаються в економічній літературі паралельно. Слушно вважає М. І. Крупка, що не існує єдиного визначення кожного з таких термінів, тому той чи інший автор може вкладати в цей самий термін різні поняття [7, с. 58]. Це значно ускладнює розуміння процесу застосування фінансового механізму в управлінні витратами й спонукає до більш детального дослідження даного питання.

Зауважимо, що в багатьох джерелах інформації вищезазначені поняття окремо не розділяються. Наприклад, Л. І. Василенко та А. В. Василенко вважають, що фінансові важелі є інструментами формування та використання фінансових ресурсів, при цьому вони також виконують роль фінансових показників. Тобто тут терміни «фінансовий важіль», «фінансовий інструмент» та «фінансовий показник» не розділяють як окремі поняття [2, с. 190].

С. Я. Огородник, В. М. Федосов та В. М. Опарін вживають у своєму дослідженні поняття фінансових форм, важеля, методу та

інструмента, наводять приклади кожного з термінів, проте загальних визначень, відповідно до яких можна було б провести деяку межу між ними, не подають, що, знову ж таки, призводить до плутанини у розумінні цих термінів [10, с. 21]. Такий підхід можна зустріти і в деяких інших учених, які вживають кілька чи всі чотири зазначені поняття, виділяють їх як елементи фінансового механізму, наводять їх приклади чи складові, але не подають загальних визначень [3, с. 6—107; 11, с. 35—36; 9, с. 56].

В економічній літературі зустрічаємо підхід, відповідно до якого під фінансовими методами розуміють способи досягнення певної мети та виконання відповідних завдань фінансової діяльності, під формами — прояви тих чи інших фінансових категорій. Фінансові важелі — це прийоми дії при реалізації фінансових методів, вони регулюють силу та інтенсивність дії фінансових інструментів [7, с. 59—60]. При цьому, наводячи приклади досліджуваних понять, автор об'єднує методи і форми, а також важелі та інструменти, що заважає чітко зрозуміти різницю між даними термінами та певним чином розмежувати їх. Варто додати, що О. М. Ковалюк та І. Т. Балабанов дотримуються такого ж погляду на визначення суті фінансових методів та важелів, але детально не зупиняються на поняттях форми та інструмента [6, с. 38—39; 1, с. 60—61].

Подібного погляду дотримується також Н.М. Дробот у дисертаційному дослідженні, де під фінансовими методами розуміє способи досягнення мети, під фінансовими інструментами — засоби впливу, а під фінансовими важелями — прийоми дії і реалізації методів та інструментів [4, 8].

Згідно ще одного підходу в економічній літературі, фінансові інструменти уможливають здійснення фінансового забезпечення та фінансового регулювання як структурних елементів фінансового механізму та поділяються на інструменти первинного та вторинного впливу. Правда, не зовсім зрозуміло, яким поняттям можна означити таке забезпечення і регулювання (багато дослідників відносять їх також до фінансових методів). Фінансові важелі визначають характер та здійснюють коригування дії фінансових інструментів та поділяються за напрямом дії, за видами та за методологічними засадами [5, с. 22]. Як бачимо, підхід до визначення фінансових важелів співпадає з вищеописаними підходами до розуміння даного поняття у М. І. Крупки, О. М. Ковалюка та І. Т. Балабанова.

С. В. Львовчкін вживає поняття фінансового методу, визначення якого збігається з підходом, описаним вище. Цікавим є те,

що автор розглядає також поняття фінансового інструменту, але в складі трьох елементів, що забезпечують управління будь-яким об'єктом чи процесом (фінансові індикатори (фінансові категорії, фінансові показники, фінансові коефіцієнти), фахівці та інструменти). Тут фінансовий інструмент розглядається як спосіб дії (впливу) на об'єкт управління [8, с. 92—95].

Вивчивши наукові підходи до тлумачення аналізованих понять, подамо своє бачення. Під фінансовими методами доцільно розуміти сукупність способів досягнення поставлених завдань в процесі здійснення фінансової діяльності, під фінансовими формами — різні види прояву фінансових методів, під фінансовими інструментами — засоби впливу того чи іншого методу на певне явище чи процес, а під фінансовими важелями — засоби регулювання інтенсивності дії фінансових інструментів. Наприклад, при залученні коштів на підприємство використовуємо фінансування як фінансовий метод, лізинг — одну із форм прояву такого методу, відсоткова ставка за договором лізингу вважатиметься фінансовим інструментом, а конкретний розмір такої ставки — це фінансовий важіль.

Виокремлення фінансових методів, важелів, форм та інструментів, а також дослідження та застосування найефективніших з них в процесі управління витратами дозволить підвищити конкурентоспроможність та прибутковість, усунути недоліки в системі виробництва та обліку підприємства.

Література

1. Балабанов Н. Т. Основы финансового менеджмента: Учеб. пособие / Н. Т. Балабанов. — 3-е изд., перероб. и доп. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 528 с.
2. Василенко Л. І. Фінанси: Навч. посіб. / Л. І. Василенко, А. В. Василенко; [за ред. Л. І. Василенко]. — К.: Київський національний торгов.-економічн. університет, 2003. — 199 с.
3. Василик О. Д. Теорія фінансів: Підручник / О. Д. Василик. — К.: НІОС, 2003. — 416 с.
4. Дробот Н. М. Фінансовий механізм експорту та імпорту молочних продуктів в умовах вступу України до СОТ: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / Н. М. Дробот. — Дніпропетровськ, 2006. — 24 с.
5. Кірейцев Г. Г. Фінанси підприємств: Навчальний посібник: Курс лекцій / Г. Г. Кірейцев, Н. Г. Виговська, О. М. Петрук. — Житомир: ЖІТІ, 2002. — 272 с.
6. Ковалюк О. М. Фінансовий механізм організації економіки України (проблеми теорії і практики). Монографія / О. М. Ковалюк. — Львів:

Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2002. — 396 с.

7. *Крупка М. І.* Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України / М. І. Крупка. — Львів, Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2001. — 608 с.

8. *Львовичкін С. В.* Макрофінансова стабілізація в Україні у контексті економічного зростання: Монографія / С. В. Львовичкін. — К.: Наша культура і наука, 2003. — 432 с.

9. *Опарін В. М.* Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник / В. М. Опарін. — 2-ге вид., доп. і перероб. — К.: КНЕУ, 2002. — 240 с.

10. Финансово-кредитные методы повышения эффективности промышленного производства / [С. Я. Огородник, В. М. Федосов, В. М. Опарин и др.]; под общей ред. д-ра экон. наук С. Я. Огородника. — К.: ТЭХНИКА, 1990. — 238 с. — (Библиотека хозяйственника).

11. Фінанси: Навчальний посібник / [Ю. І. Ляшенко, О. Д. Данілов, В. О. Затуринська та ін.]; за заг. ред. Ю. І. Ляшенка. — Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2004. — 368 с.

Попіміч Т. В., асистент
кафедри бухгалтерського обліку,
Львівська комерційна академія

НОВА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА — ПЕРШИЙ КРОК ДО МСФЗ

Облікова політика, згідно з МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» — це конкретні принципи, домовленості, правила та процедури, прийняті управлінським персоналом підприємства при складанні та поданні фінансових звітів.

Фінансова звітність вимагає здійснення професійного судження та пов'язана зі застосуванням як кількісної, так і якісної інформації про господарські події та операції.

Чисельність альтернативних систем бухгалтерського обліку, що існують як всередині однієї країни, так і в різних країнах у цілому, показує, що одного оптимального вирішення задачі формування облікової політики не існує [2]. Під час формування облікової політики слід виходити з того, що цю політику не можна обмежити рамками нормативних документів, оскільки жоден нормативний акт не може передбачити всі тонкощі господарських ситуацій, які виникають на конкретному підприємстві. А значить «кожне підприємство вибирає елементи облікової політики виходячи з міркувань економічної ефективності й особливостей своєї діяльності» [3].